

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Conditiones ex parte ipsius operis satis factorii necessariæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Josephandum est ac de merito, servata proportionem, præsertim cum omnis actus satisfactorius sit etiam meritorius, ut infra dicemus. Ergo sic ut post hanc vitam nullus est locus merito, ita nec satisfactioni. Unde Christus dicebat Joan. 9.

Venit nox quando nemo potest operari. Ubi per noctem status hominis post mortem intelligitur, in quo nemo potest meritorie vel satisfactorie operari. Unde Origenes hom. 3. in Psalmum 36. Dominus & Salvator ait, *veniet nox quando nemo potest operari*, & hoc dicit de illo tempore quod erit post hoc seculum, tempore quo unusquisque pro malis suis recipiet penas. Tunc ergo dicit, *noctem illam futuram*, cum jam nemo potest operari aliquid, sed unusquisque tunc patitur ex operibus suis quæ hic posuit operatus est.

Cum ergo nox fuerit, nemo operatur. In illo tempore malo, cum peccatores supplicii affliguntur, erit sine dubio fames his qui nullos fructus boni operis collegerunt. In illo autem famis tempore, saturabuntur iusti ex fructibus iustitiarum suarum. Sicut enim in deserto sex diebus colligebant manna, in sexta autem die non unus diei modum, sed quantum sufficeret ad crastinum colligebant, & unusquisque edebat in die Sabbati quæ collegerat in die sexta: ita etiam nunc velut sexta quedam dies putanda est Domini nostri Iesu Christi adventus, & tempus hoc dispensationis ejus, quam passionem suam hoc in seculo procuravit. Et idcirco dum in die sexta sumus, colligimus manna dupliciter, ut sufficere nobis possit, dum advenit vera Sabbati observatio populo Dei. Si enim non collegerimus duplices cibos, qui nobis & in presentis seculo sufficiant & in futuro, in diebus famis non saturabimur.

Confirmatur: Si homo posset post mortem satisfacere, animæ quæ purgantur, cum eliciant ferventissimos & frequentissimos actus charitatis & contritionis, statim pro penis maximis satisfacerent; subindeque non diu detinerentur in purgatorio, ut detinentur plurimæ.

§. II.

Conditiones ex parte ipsius operis satisfactorii necessariae.

15. Dico tertio, ut opus aliquod sit satisfactorium, debet esse liberum, bonum, supernaturale, ac pœnale.

Probatur conclusio quantum ad singulas partes. Et in primis quod opus satisfactorium debeat esse liberum seu voluntarium, constat, Tum quia actus satisfactorius est actus moralis & humanus: fundamentum autem moralitatis est libertas: Tum etiam, quia sicut homo non peccat nisi liberè operando, ita nec pro peccato satisfacit, nisi eliciendo actum liberum; & per hoc satisfactio distinguitur à satisfactione, seu à punitione coacta, & à pœna quam quis invitus patitur.

Observat tamen D. Thomas hic quæst. 15. art. 3. quod quamvis flagella temporalia à Deo homini immittantur, non sint in ejus potestate, sed veniant ei ab extrinseco; si tamen ea voluntariè acceptet, & patienter toleret satisfactoria sunt, Quia (inquirit) sunt aliquo modo ipsius patientis, in quantum ea acceptat ad purificationem peccatorum, eia utens patienter. Idem docet Tridentinum sess. 14. cap. 9. his verbis: *Docet præterea (Sancta Synodus) tantam esse divinam munificentiam largitatem, ut non solum panis sponte à nobis pro vindicando peccato suscipiis, aut Sacerdotis arbitrio pro men-*

Tom. V.

sura delicti imponitur, sed etiam quod maximum amoris argumentum est, temporalibus flagellis à Deo insulsiis, & à nobis patienter tolerari; apud Deum Patrem per Christum Jesum satisfacere valeamus.

Secundò, quod opus satisfactorium debeat esse bonum, non minus evidens est, quia per opera mala non possumus mereri remissionem pœnæ, cum potius novam pœnam mereamur.

Tertio, quod debeat esse supernaturale constat ex Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi dicit satisfactiones nostras esse opera ex meritis Christi: Sed quæ sunt ex meritis Christi supernaturalia, sunt. Ergo &c.

Tum etiam ex D. Thomas hic quæst. 14. art. 3. ubi vult cum satisfactione nostra semper conjunctum esse aliquod meritum, per illam enim remissionem pœnarum purgatorii mereamur, quæ ad ordinem supernaturalem quodammodo pertinent, tum quia fide supernaturali nobis reverantur, tum etiam quia retardant nos à consecutione finis ultimi supernaturalis, unde licet ad meritum præmii supernaturalis, actus supernaturalis requiratur, ita & ad satisfaciendum pro pœnis purgatorii.

Denique quod opus satisfactorium debeat esse pœnale, colligitur ex Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi opera satisfactoria vocantur pœnas satisfactorias, & Can. 13. *pœnas sponte susceptas, vel à Deo insulas, vel à Sacerdote injunctas.* Scriptura etiam assignat pœnitentibus opera pœnalia pro satisfactione peccati, Joël. 2. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in jejunio & fletu & planctu.* Matth. 11. *In cilicio & cinere pœnitentiam egistis.*

Ratio etiam suffragatur, nam ut discit D. Thomas hic quæst. 15. art. 1. satisfactio fit tum ut peccata præterita vindicentur, tum ut futura caveantur: Sed ad utrumque requiritur opus pœnale; Ergo &c. Minor probatur quoad utramque partem, & in primis quod ut peccata præterita vindicentur, opus pœnale sit conveniens, manifestum videtur, debet enim hæc vindictio seu recompensatio ita fieri, ut quantum se glorificavit peccator, tantum detur ei tormenti & luctus, ut dicitur Apocal. 18. & tantum recipiat pœnæ & supplicii, quantum delectationis inordinatæ, in creaturarum perversa fruitione recepit. Unde Gregorius homil. 2. in Evang. relatus à D. Thomas eodem articulo, in argumento sed contra: *Inustum est, ut peccator tanto majora sibi inferat lamenta per pœnitentiam, quantum majora sibi intulit damna per culpam.* Deinde quod ut futura peccata caveantur, opus pœnale utile sit, patet ex Tridentino sess. 14. cap. 8. ubi hæc habet: *Proculdubio magnopere à peccato revocant, & quasi freno quodam coercent hæc satisfactoria pœna, cautioreque & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiant.* Ubi enim homo expertus est pœnam, non facillè redit ad culpam. Unde Philosophus 2. Ethic. ait quod *peccatorum medicina sunt pœne.*

Dices, Omnis actus virtutis est satisfactorius: 16. Sed dantur aliqui actus virtutis qui non sunt pœnales, puta actus virtutis temperantiæ quem quis exercet comedendo cibos delicatos, vel bibendo vinum quod placet: Ergo omnis actus satisfactorius non debet esse pœnalis.

Propter hoc argumentum Petrus Ledesma & aliqui alii docuerunt dari aliquos actus virtutis qui non sunt satisfactorii, illi nempe qui nihil pœnalitatis habere videntur, sed potius delectationem afferunt & jucunditatem, ut manducare

& bibere ad conservandam honeste sanitatem.

Sed hæc solutio & doctrina displicet, tum quia in concilio Tridentino sess. 14. cap. 13. universum & absolute dicitur satisfieri Deo pietatis operibus, & in formula absolutionis sic habetur: *Quidquid boni feceris aut intendis facere, sit tibi in remissionem peccatorum.* Tum etiam, quia nullum est opus moraliter bonum, quod non habeat aliquam poenalitatem annexam, vel ex parte subiecti, vel ex parte objecti, comedere enim cibos delicatos, de quo maxime potest esse dubium, non est actus virtutis temperantiae & opus moraliter bonum, nisi moderate fiat, & ordinetur ad bonum finem: sub ista autem ratione habet poenalitatem annexam, scilicet carentiam maioris delectationis quæ esset in majori comestione.

17. Instabis: Si talis actus esset satisfactorius, posset Sacerdos injungere poenitentiam in remissionem peccatorum, ut comederet cibos delicatos, vel biberet vinum delectabile. Sed hoc videtur ridiculum: Ergo & illud.

Respondeo dupliciter posse Confessarium injungere poenitentiam in satisfactionem, ut comedat cibos delicatos: Primo nullam exprimendo poenalitatem in tali opere; quod contingeret si diceret tantum, comedes cibos delicatos; & hoc sine dubio esset ridiculum, nulliusque poenitentiae injunctio. Secundo, præscribendo poenitentiam tale opus sub forma poenalitatis, ut si diceret, comedes cibos delicatos moderate, ordinando actum virtutis; & tunc veram injungeret poenitentiam, peccaret tamen, idque mortaliter, si confessio fuisset de mortalibus, vel venialiter, si de venialibus tantum, nam quando peccata sunt gravia, satisfactio debet esse gravis, atque adeo opus satisfactorium simpliciter poenale, quale est opus jejunii, vel orationis, vel elemosynæ, non vero poenale tantum secundum quid, & simpliciter delectabile, qualis est confessio, etiam temperata, cibi delicati.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

18. EX dictis colligitur primo, omne opus satisfactorium esse meritorium, & e contra.

Ratio primi est, quia ad opus meritorium requiritur tantum quod sit liberum, bonum, & supernaturale: Sed hoc totum convinit operi satisfactorio, ut constat ex supra dictis: Ergo omne opus satisfactorium, est etiam meritorium.

Ratio vero secundi sumitur ex eo quod omne opus meritorium est laboriosum & poenale, quod solum videbatur ipsi deesse ut esset satisfactorium: Ergo omne opus meritorium, est etiam satisfactorium. Consequentia patet, Antecedens probatur, quia omne opus meritorium, cum sit actus virtutis, habet adjunctam aliquam difficultatem & molestiam, quamvis ex alia parte sit delectabile, ut patet de contemplatione, quæ dum recreat animum, affligit corpus. Nec effert quod homini ferventi & bene affecto paucam vel nullam poenam ingerat; diminutio enim poenæ ex promptitudine voluntatis, sicut non minuit meritum, ita nec satisfactionem: attendenda est enim ratio & natura ipsius actus, & difficultas non subiectiva, sed objectiva, quæ dupliciter potest considerari; primo quatenus confert ad bonitatem actus, & sic pertinet ad meritum, secundo ut ex genere suo poenam & laborem infert operanti, & sic confert ad satisfactionem. Ex quo

A Colligitur secundo contra Scotum Almainum, Gabrielem & alios, non solum opus exterius sed etiam internum, etiam per sumptum, valere potest ad satisfaciendum pro poena tenentis poenitentiam liberam, ac difficiles, per se sumpti sunt operum meritoriorum, & charitatis, non solum sunt valde meritorii, sed etiam multum satisfactorii, quia dum se sunt valde difficiles & poenales. Nunc quod in viris perfectis ac ferventibus, ad satisfactionem nullam poenam causet: ratio enim satisfactorii petitur à difficultate objectiva, meritorietatis sed quatenus nata est laborem & poenam in seipso, & non ex causa; unde quamvis per accidens, ob bonam dispositionem subiecti, non censetur laboriosa, non propterea opus definit esse satisfactorium, quia semper habet quod sit modum difficile, scilicet iam quantum est de se poenale.

Ex hoc intelliges, posse Confessarium injungere pro poenitentia actum pure internum, poenitentiam contritionis vel charitatis; quia potest injungere illi omne opus quod satisfactorium est, adhuc enim præcipue poenitentia injungitur poenitentia, ut pro poena peccati debita satisfaciatur. Adus vero internus, ut jam ostendimus, satisfactorius est cum sit vera poenalis. Est etiam satisfactorius sensibilis, ut possit esse pars sacramenti, & sit contritio, quia sit sensibilis per aliam, scilicet per confessionem, est vera pars sacramenti, quia & actus internus pro poenitentia injuncta, per impositionem Confessarii & acceptationem poenitentis factus sensibilis, poterit similiter esse pars sacramenti.

Colligitur tertio, opus exterius, quod ab interiori procedit, ita esse satisfactorium, ut vim satisfactorii addat interiori, quamvis enim nullam ei addat bonitatem intrinsecam, ut Tractatu de moralitate actuum humanorum ostensum est, in ipso tamen actu interno est distincta poena ab interiori, & voluntate actus, quod sufficit ut actus internus vim majorem

D satisfaciendi addat interiori. Unde jejunium delecto, magis satisfactorium est, improprie poenale & laboriosum, quam habere intentionem & voluntatem jejunandi. Idem dicendum de elemosyna, oratione, aliisque virtutum operibus, quæ opere externo completa, vim majorem satisfaciendi habent, ob specialem aliquam poenam & difficultatem, quam actus exterior addat interiori.

Ex hoc intelliges discrimen quod inter meritum & satisfactionem reperitur; cum enim satisfactio attendatur præcipue penes laborem, difficultatem, & poenalitatem operis, sicut in ultimo est distincta poena ab interiori, ita & operis vis satisfaciendi: e contra vero, cum ratio meriti sumatur præcipue ex bonitate actus, sicut in exteriori, in sententia D. Thomæ & Disputationum ejus, nullam addit bonitatem intrinsecam actui interiori, ita nec ejus meritum auget. Unde Apostolus 2. ad Corinth. 8. invitans fideles ad elemosynam, sic ait: *Pi quænam voluntas prompta est, ita sit perficienda ut quod habetis. Scitum voluntas prompta est, id quod non habet.* Id est (ut exponunt Hieronymus, Theodoretus, Anselmus, Lyranus & alii) non minus Deo accepta est animi veluti promptitudo, etiam si minima possitis dare, quam si plura daretis; quia ex voluntate non ex operibus pensatur meritum. Quare ibidem ait: *Quia*